

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

Til	Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser
Dato	24.04.2024
Saksnummer	13/24
Saksarkivnr.	24/00000
Sakstype	D-sak
Saksansvarlig	Vigdis Namtvedt Kvalheim
Saksbehandler	Marianne Høgetveit Myhren

Revisjon av avtaler og finansieringsmodeller for personverntjenester for forskning

Forslag til vedtak

Porteføljestyret tar saken til orientering, og ber om å bli holdt orientert om videre prosess.

Bakgrunn

Porteføljestyret har tidligere blitt orientert om at Sikt er i dialog med Universitets og høyskolerådet (UHR) om revisjon av avtale om personverntjenester for forskning og tilhørende finansieringsmodell, i møter den 31.1.2024 og sak PS-FK-27-23, den 5.10.2023. Det skal gjøres et tilsvarende revisjonsarbeid med Forskningsinstituttene fellesarena (FFA), men dette arbeidet er ikke påbegynt.

Sikt mottok et forslag til revidert rammeavtale om personverntjenester for forskning fra UHR i desember 2023. Sikt har sendt sine innspill til avtaleutkastet til UHR, og mottatt tilbakemelding fra UHR på innspillene. Det skulle vært et møte mellom UHR og Sikt for å diskutere utkast til revidert avtale, og Sikts innspill til utkastet, den 22.februar. Møtet ble utsatt til 12. mars, men avlyst grunnet sykdom. Ny dato for møte er 6.mai.

Utkastet fra UHR består av en rammeavtale og et bilag som kan tilpasses den enkelte institusjon. Sikt har i sin tilbakemelding til UHR understreket at vi i all hovedsak er enige i forslaget til avtaleinnhold. Vi peker samtidig på enkelte uklarheter, og foreslår noen innholdsmessige endringer. Disse ønsker vi å drøfte med UHR på møtet i mai. Sikt ser også behov for å tydeliggjøre hva som må inngå som en obligatorisk basispakke, og hva som kan være valgfritt i tjenesteleveransen (PS-FK-13-24 Vedlegg 1 c).

På bakgrunn av dette har Sikt foreslått for UHR at Sikt utarbeider et avtaleutkast som tydeliggjør partsforholdene, samt legger til rette for en avtalestruktur som beskriver innhold i den enkelte tjeneste hos personverntjenester og tilknyttede forutsetninger for avtalepartene på en bedre måte. Sikt mener at dette vil gjøre partsforhold og avtalens innhold mer forståelig for alle involverte parter. Utkastet vil forsøke å ta høyde for innholdet i utkastet til UHR.

Avtaleprosessen og en tidlig versjon av et forslag til tjenesteleveranse for personverntjenester for forskning, ble presentert for produktrådet for personverntjenester på dets første møte 20.3.24. Sikt var interessert i å få tilbakemeldinger på om det var fornuftig å gjøre avtalen mer modulbasert, og tydeliggjøre bedre hva som inngår i en obligatorisk basispakke, og hva som er valgmuligheter. Videre om personvernombud og andre tjenesteavtaler som er med som valgmuligheter i utkastet til UHR, burde skilles ut i egne tjenesteavtaler.

Rådet var positive til å gjøre avtalen modulbasert, med en obligatorisk basispakke og valgfrie tilleggstjenester. Rådet var også positive til forslaget om egne tjenestebeskrivelser for f.eks. personvernombud.

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

I etterkant av møtet i produktrådet har Sikt jobbet videre med innholdet i tjenesteleveransen, og vi legger dette nå frem for porteføljestyret. Vi presiserer at det kun er forslag til tjenesteinnhold (PS-FK-13-24 Vedlegg 1 c) som legges frem, ikke våre innspill til selve rammeavtalen.

Saksgrunnlaget er tredelt. Først kommer en kort gjennomgang av prosessen så langt. Deretter presenteres Sikt sitt forslag til tjenesteinnhold, til slutt følger en redegjøring av produktrådets tilbakemelding, samt en beskrivelse av dagens finansieringsmodell, og arbeidet med revisjon av denne. Sistnevnte for å gi porteføljestyret litt mer kontekst, og en mulighet til å komme med sine synspunkt også på denne prosessen.

Vi ber spesielt om porteføljestyrets synspunkter på de substansielle endringene- og presiseringene Sikt har gjort i tjenesteinnholdsavtalen:

- Tydeliggjøring av hva som inngår i en obligatorisk basispakke, og hva som er valgmuligheter.
- Om personvernombud og andre tjenester som går utover forskning, og som er med som valgmuligheter i utkastet til UHR, burde skilles ut i egne tjenesteavtaler.

Kort oppsummering av prosess hos UHR

UHR har hatt en lang og grundig prosess i forkant av at utkastet ble sendt til Sikt. UHR har hatt en arbeidsgruppe bestående av personvernombud fra HVL, NHH, NTNU, OsloMet og UiB, som har laget et forslag til revidert avtale om personverntjenester for forskning. UH-institusjonene er heterogene, og alle har gitt tilbakemeldinger på avtaleutkastet. UHR sier at de derfor er trygge på at forslaget dekker ulike institusjoners behov på en god måte.

Utkast til avtale tar utgangspunkt i malen til Statens standardavtale for anskaffelse av bistand (SSA-B). Dette mener UHR er en balansert avtale som tar hensyn til begge parter rettigheter og plikter. Innkjøpsavdelingene ved UH-institusjonene mener også at det er korrekt å bruke en SSA, med tanke på anskaffelsesregelverket.

Utkastet består av en rammeavtale og et bilag som kan tilpasses den enkelte institusjon. UHR koordinerer arbeidet med rammeavtalen og signerer den for sektoren. Den forpliktende institusjonsavtalen inngås mellom den enkelte UH-institusjonen og Sikt. I institusjonsavtalen beskrives hvilke tjenester den enkelte UH-institusjon anskaffer. Se PS-FK-13-24 Vedlegg 1 for UHRs avtaleutkast.

Kort oppsummering av Sikts tilbakemelding til UHR

Sikt støtter i all hovedsak forslaget til rammeavtale. Vi har imidlertid noen forslag til innholdsmessige endringer og peker på noen uklarheter i avtaleutkastet, som Sikt ønsker å drøfte med UHR. De største endringene fra dagens avtale til nytt utkast, slik Sikt oppfatter det, er som følger:

- Avtaleformen endres fra mønsteravtale for personverntjenester for forskning til en mer generell rammeavtale for bistand/kjøp av personverntjenester.
- Det innføres et skille mellom registrerings- og rådføringspliktige prosjekter.
- Mulighet for å velge at Sikt skal tilby personvernombud som tjeneste.
- Sikt får nye oppgaver knyttet til:
 - a. institusjonens retningslinjer for informasjonssikkerhet og personvern.
 - b. vurdering av databehandleravtaler og avtaler om felles behandlingsansvar, og overføring til tredjeland.

Endringene som er foreslått vil, slik Sikt forstår forslaget fra UHR, innebære større valgmuligheter for institusjonene, enn det som er tilfelle i dagens avtale. Det legges videre opp til både en forenkling og en utvidelse av de tjenester Sikt kan levere til institusjonene. Sikt er positive til begge deler, men mener det er behov for enkelte presiseringer og endringer. se PS-FK-13-24 Vedlegg 2 og PS-FK-13-24 Vedlegg 3 for Sikt sine innspill til UHR, og svar fra UHR på disse innspillene, og PS-FK-13-24 Vedlegg for dagens avtale om personverntjenester for forskning, og veiledning til denne.

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

Sikt ser også at partsforholdet i avtaleverket er noe uklart, og at oppbyggingen og krav/forventninger er noe generell og bør tilpasses mer i lys av de ulike tjenestene Sikt personverntjenester tilbyr. Sikt har utviklet maler for avtalestruktur. Anbefalingen fra Sikt er at disse malene benyttes også for tjenesteleveransen til personverntjenester, men Sikt er også åpen for å akseptere andres maler for avtaler.

Sikts forslag til tjenesteinnhold for personverntjenester for forskning

Basert på dialogen Sikt har hatt med UHR i etterkant av at vi mottok utkast til rammeavtale, er forslaget som presenteres under langt på vei i tråd med forslaget til UHR. Forskjellen slik vi ser det, er at det tydeliggjøres for begge parter hva som er obligatorisk innhold i en basispakke, og hva som kan velges. Vi har videre omformulert noen punkt, og fjernet alle henvisningene til forskningsetikk, og omtale av hva Sikt ikke skal gjøre på området. En siste forskjell er fjerning av UHRs forslag til tilvalg 1 som er å føre protokoll uten vurdering. Sikt har ingen funksjonalitet for dette i dag, og vi ønsker derfor å diskutere hva som menes med dette punktet med UHR i møtet.

Kort om bakgrunnen for forslag til innhold i basispakke

I Sikts forslag til tjenesteinnhold, presentert under, vil en basispakke i all hovedsak bestå av digitale støttetjenester (dagens meldeskjema, min forskning, PER (personverntjenesters elektroniske rådgivningssystem), og institusjonsportal). Institusjonene har investert mye i å utvikle disse verktøyene over tid, og Sikt mener at å inkludere disse verktøyene i en basispakke vil gi institusjonene forutsigbarhet, samt dekke behovene på en fremtidsrettet og bærekraftig måte. Sikts digitale verktøy fremheves både i Riksrevisjonens nylige rapport og i HK-Dir sine årlige tilstandsvurderinger av personvern og informasjonssikkerhet i UH-sektoren. Begge påpeker at gjennom personverntjenestene bistår Sikt virksomhetene med å etterleve det lovpålagte kravet om å dokumentere alle behandlinger av personopplysninger i forskning, ved at virksomhetene har tilgang til protokoll over alle behandlinger gjennom Institusjonsportalen.

Sikt er opptatt av å ha en risikobasert tilnærming i tjenesteleveransen, og foreslår derfor å inkludere maskinell behandling/automatisk vurdering av prosjekt som kun skal behandle alminnelige personopplysninger i basispakken. Samtidig mener vi at enkelte prosjekt som kun skal behandle alminnelige personopplysninger kan ha middels eller høy risiko, og anbefaler at disse får manuell vurdering. Dersom institusjoner ønsker en differensiering av hvordan prosjekt som kun skal behandle alminnelig personopplysninger behandles, kan de velge tilvalg 2, hvor prosjekt som skal behandle alminnelige personopplysninger og som får skår ukjent, middels og høy risiko da får manuell vurdering. Dersom institusjoner ikke ønsker en maskinell behandling/automatisk vurdering i det hele tatt, kan de velge både 1 og 2, se tabell for tilvalg under.¹

Det eneste av manuell arbeidskraft Sikt ser for seg bør inngå i basispakken er en generell rådgivningstjeneste hvor studenter og forskere kan ta kontakt på chat, telefon eller e-post, for å få råd om generelle spørsmål de har.

Kort om bakgrunn til forslagene under tilvalg

Tilvalgene er langt på vei i tråd med UHRs forslag, men vi foreslår å ta ytelser som kan gå utover forskning, som for eksempel personvernombud og opplæring, inn i egne tjenesteavtaler.

Kort om bakgrunnen for forslag om en standardisert plusspakke

¹ UiB-emnet "Fantastiske data" argumenterer for at i tillegg til å frigjøre tid, er digitale programvarer og roboter raskere, mer effektive og har lavere feilmargin enn mennesker, og hevder derfor at det ikke er dumt å alliere seg med slike supersystemer om man ønsker å oppnå et godt resultat <https://datareisen.vercel.app/kapittel/derfor-er-data-gull-verdt-og-verdt-a-verne-om/seksjon/hvilke-muligheter-og-utfordringer-gir-data/emne/utfordringer-vi-kan-lose-med-data>

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

Siden de fleste institusjonene Sikt har avtale med i dag, har valgt å benytte seg av Sikt's personverntjenester ganske likt, kan man også se for seg at vi lager en standard plusspakke, som dekker dagens tjenestetilbud, og at institusjonene som velger plusspakken får en viss økonomisk gevinst.

Under finner dere forslag til tjenesteinnhold, basispakke, tilvalg og plusspakke som legges frem for porteføljestyret til drøfting:

Sikt forslag til tjenesteinnhold

Tjenesten gjelder personvern bistand i forskning og ytes gjennom rådgivning og digitale verktøy.

Sikt utfører personverntjenester for institusjonene i tråd med inngått avtale. Tjenestene bidrar til at institusjonene etterlever og kan dokumentere at behandlinger av personopplysninger til forskningsformål skjer i samsvar med personvernlovverket. Sikt's rådgivere kan vurdere om et prosjekt krever en personvernkonsekvensvurdering (DPIA), og bistå ved gjennomføring av denne. Tjenesten gir videre UH-institusjonene tilgang til og innføring i digitale verktøy som bistår institusjonene med å oppfylle forpliktelsene til etterlevelse og dokumentasjon.

Basispakke:

- Generell rådgivning om behandling av personopplysninger til forskningsformål.²
- Tilgang til og innføring i digitale verktøy driftet og utviklet av Sikt. Dette inkluderer:
 - verktøy for registrering av behandling av personopplysninger for forsknings- og studentprosjekt. Verktøyet skårer prosjekt etter personvernrisiko.³
 - portal hvor studenter og forskere kan administrere egne prosjekt og tilganger til prosjektene, og kan ha dialog med Sikt.⁴
 - portal som kan brukes som styringsverktøy for institusjonsbrukere.⁵ Denne inkluderer:
 - protokoll over institusjonens behandlingsaktiviteter for forsknings- og studentprosjekt.
 - statistikk og metadata over institusjonens behandlingsaktiviteter for forsknings- og studentprosjekt.
 - avviksoversikt
- Tilgang til API for uthenting av data.
- Maskinell behandling av prosjekt som skal behandle alminnelige personopplysninger.⁶
- Maskinell oppfølging av prosjekt med lang varighet og ved avslutning. Dette inkluderer:
 - Påminnelse om å melde fra om eventuelle endringer for prosjekt med lang varighet.
 - Oppfølging ved oppgitt dato for opphør av behandling av personopplysninger til angitte forskningsformål, hvor vi ber om bekreftelse på avsluttet behandling.

Tilvalg

Tabellen med beskrivelse av ytelser under baserer seg på UHRs forslag til ytelser, og dialogen vi har hatt med UHR i etterkant. Se PS-FK-13-24 Vedlegg 1 c) for UHRs forslag. Innholdet i punkt 3,4,5, 6 og

² Dette gjøres i dag ved chat, telefon og e-post. Telefon og chat er åpen alle dager unntatt onsdag fra henholdsvis 10-12 og 12-14.

³ Dagens meldeskjema.

⁴ Dagens min forskning

⁵ Dagens Institusjonsportal

⁶ Her inngår ingen manuelle vurderinger, kun en registrering og automatisk tilbakemelding. Dersom en institusjon ønsker automatisk vurdering/maskinell behandling av alle prosjekt som skal behandle alminnelige personopplysninger, kan de få dette. Dersom de ønsker en mer risikobasert tilnærming kan de velge tilvalg 2, hvor prosjekt som skal behandle alminnelige personopplysninger og som får skår ukjent, middels og høy risiko kan få manuell vurdering.

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

7 er langt på vei i tråd med UHRs forslag, mens UHRs punkt 2 er foreslått flyttet til basispakken. Punkt 1 er et nytt forslag fra Sikt, for å ivareta institusjoner som ikke ønsker å benytte automatisk vurdering av prosjekt med lav risiko.

	Beskrivelse av ytelse	Valgt av kunden - Ja/nei
1	Manuell vurdering av prosjekt som skal behandle alminnelige kategorier som verktøy for registrering skårer som lav risiko ⁷	
2	Manuell vurdering av prosjekt som skal behandle alminnelige kategorier som verktøy for registrering skårer som ukjent, middels eller høy risiko ⁸	
3	Rådgøring for å sikre at den lovpålagte rådgøringsplikt om personvern er oppfylt i henhold til POL §§9 og 10 ⁹	
4	Vurdering av om et prosjekt krever personvernkonsekvensvurdering (DPIA).	
5	Bistand ved gjennomføring av prosjekter eller saker som krever personvernkonsekvensvurdering (DPIA)	
6	Annen bistand, i henhold til institusjonens behov og retningslinjer. Bør spesifiseres.	

Standardisert plusspakke

Siden de fleste av institusjonene bruker Sikt likt i dag, kan man tenke seg at disse institusjonene kan velge en standardisert plusspakke som er i tråd med dette. Plusspakken vil da kunne bestå av en basispakke, og punkt 2, 3, 4 og 5 i tilvalgslisten over.

Sikt mener at en modultankegang for tjenesteleveransene vil kunne forenkle arbeidet for gruppen som skal jobbe med å revidere finansieringsmodellen. Vårt forslag er derfor at en basisavgift skal gå til å dekke drift og videreutvikling av digital infrastruktur (den digitale grunnmuren), og maskinell behandling/automatisk vurdering av meldeskjema. Videre at tilvalgene får differensierte stykkpriser.

Kort beskrivelse av dagens finansieringsmodell og plan for revisjon av denne

Dagens finansieringsmodell er utarbeidet i samarbeid mellom UHR og NSD, og vedtatt i 2019. Utgangspunktet for finansieringsrammen var sektorens samlede innbetaling til NSD i 2018. Ifølge avtale om vederlag, se PS-FK-13-24 Vedlegg 5, består modellen av to elementer; en basisdel og en stykkprisdelen. Ifølge avtalen skal basisdelen utgjøre 30 % av rammen og stykkprisdelen 70 %. Basisfinansieringen er fordelt per institusjon etter andelen av vitenskapelige årsverk, og stykkprisdelen er en pris per melding registrert i Institusjonsportalen. På grunn av en stor økning i antall innmeldinger etter 2018, består basisavgiften i dag av 18,2% av rammen, og ikke 30% som i 2018.

Datagrunnlaget for vitenskapelige årsverk hentes fra DBH. I 2019 var samlet basisfinansiering på kr 5 337 404 og stykkprisen per melding kr 2 141 kr. Sikt har økt stykkprisen fra 2141 kr til 2400 kr i 2023, en økning på 12,10%. Basisfinansieringen har økt fra 5 337 404 kr til 5 761 835 kr, en økning på

⁷ De som velger å benytte seg av manuell vurdering må betale særskilt for dette.

⁸ Dette kan være for prosjekt som skal behandle alminnelige personopplysninger hvor den maskinelle skåringen er lik ukjent, middels risiko og høy risiko. Det kan f.eks. være prosjekt som skal behandle alminnelige opplysninger om barn under 15 år, og er prosjekt som i dag ikke får maskinell behandling.

⁹ Likt som punkt 3 i utkast fra UHR, men Sikt mener at det ikke er nødvendig å inkludere fotnote om forskningsetikk.

Saksdokument

Porteføljestyre for forskning og kunnskapsressurser

7,95%. Dette gir en årlig økning på henholdsvis ca. 3% og 2%. Hvis man skal legge SSBs priskalkulator til grunn, kunne man økt både stykkpris og basis ytterligere.

Ifølge avtale om vederlag mellom UHR og NSD, var planen at man i løpet av våren 2020 skulle ta sikte på å innføre to ulike stykkpriser; én for personvernkonsekvensvurderinger (DPIA), og én for andre mottatte meldinger, samt evaluere den reviderte finansieringsmodellen.

Dagens finansieringsmodell har inntil nylig fungert godt, for å dekke Sikts kostnader på området. Med innføring av automatisk vurdering, mer differensiering av hvordan institusjonene bruker Sikts tjenester, og et økende antall endringsmeldinger som krever manuell arbeidskraft, ser vi at det er behov for å justere modellen. Tilbakemeldingen fra institusjonene er at de også forventer gevinster og effektivisering på bakgrunn av automatiseringen av prosjekt med lav risiko.

Planen nå er at UHR setter ned en arbeidsgruppe som skal jobbe med revisjon av finansieringsmodellen. Sikt vil inviteres med inn i dette arbeidet, og UHR har informert om at arbeidet vil starte opp snarlig. Sikt har startet opp et arbeid i forkant av denne revisjonsprosessen, hvor vi jobber med å klargjøre oversikter, analysere kostnader og forberede et godt arbeidsgrunnlag til gruppen som skal bli nedsatt til å jobbe med dette.

En første gjennomgang av økonomi viser at Sikt etter innføring av automatisk vurdering kan ha frigjort tid for opp mot tre årsverk i 2023. Videre viser tallene at Sikt bruker mer tid på DPIA-vurderinger i 2023, enn i 2022, og en arbeidshypotese er at mye av den økte tidsbruken skyldes økning i antall endringsmeldinger, særlig for prosjekt som har fått en DPIA-vurdering, som modellen ikke tar høyde for i dag.

Sikt ser videre at det er behov for en større forutsigbarhet i basisavgift, som kan sørge for tilstrekkelige midler til drift og videreutvikling av digitale verktøy, og vi mener at basisavgiften bør dekke innholdet i den foreslåtte basispakken.

Vedlegg

PS-FK-13-24 Vedlegg 1: Vedlegg 2 Utkast til revidert rammeavtale om personverntjenester fra UHR

- a. Oversendelse av rammeavtale for kjøp av personverntjenester
- b. RAMMEAVTALE FOR PERSONVERNBISTAND I FORSKNING
- c. Bilag 1

PS-FK-13-24 Vedlegg 2: Innspill fra Sikt til UHR

PS-FK-13-24 Vedlegg 3: Tilbakemelding til Sikt fra UHR på innspill fra Sikt

PS-FK-13-24 Vedlegg 4: Mal for mønsteravtale om personverntjenester for forskning

- a. Veiledning til avtalen

PS-FK-13-24 Vedlegg 5: Vederlag for personverntjenester